

Naturskyddsföreningen Tanums synpunkter på förslag till Detaljplan för del av Ertseröd 1:7 med flera

Naturskyddsföreningen Tanum anser att den föreslagna exploateringen är olämplig på denna plats. Det handlar inte enbart om enskilda byggnader eller ställplatser, utan om en samlad förändring av ett idag i huvudsak obebyggt natur- och rekreationsområde. Områdets olika naturmiljöer hänger samman och bildar ett ekologiskt, landskapsmässigt och rekreativt sammanhang som riskerar att gå förlorat om planen genomförs.

Planförslaget omfattar upp till 260 ställplatser för husbilar, servicebyggnader och sammanlagt 42 uthyrningsstugor, varav 28 placeras på Björnåsberget. På berget tillkommer dessutom väg, teknisk infrastruktur och belysning. Planbeskrivningen anger att syftet är att utveckla besöksnäringen och skapa fler övernattningsmöjligheter och längre vistelser.

Det är därför inte fråga om en liten eller tillfällig förändring av platsen. Det är en omfattande turistisk exploatering av ett område som idag har betydande natur-, landskaps- och rekreationsvärden.

1. Naturen kräver helhetsperspektiv

Planområdet och dess omgivningar bör inte betraktas som en samling isolerade naturvärdesobjekt. Bäckmiljön, hållmarkerna, brynzonerna, småvattnen, ädellövskogen och berget bildar tillsammans ett ekologiskt sammanhang. Det är detta sammanhang som gör området värdefullt, inte bara förekomsten av enskilda arter eller naturtyper.

Kommunens eget underlag anger att Björnåsbäcken med biflöden hyser öring och att hållmarkerna har goda förutsättningar för hasselsnok. Nattskärra har också uppmärksamats i området. I planeringsunderlaget nämns dessutom ett tjärn eller småvatten, samtidigt som det inte framgår att det gjorts någon inventering av groddjur i området.

Planbeskrivningen anger uttryckligen att exploateringen ska ta hänsyn till naturvärden och skyddade arter. Det innebär att det är den samlade ekologiska funktionen som måste vara utgångspunkt för bedömningen.

En exploatering med ställplatser, stugor, vägar, teknisk infrastruktur, belysning, trafik och kraftigt ökad mänsklig aktivitet påverkar långt mer än den mark där själva byggnaderna placeras. Vägar och hårdgjorda ytor fragmenterar livsmiljöer. Belysning och mänsklig aktivitet kan störa arter även på avstånd från byggnaderna. Förändrad vattenhantering kan påverka bäck och småvatten, medan ökat slitage och rörelse kan påverka hållmarker och andra känsliga miljöer.

Det är därför inte tillräckligt att konstatera att vissa särskilt värdefulla ytor lämnas obebyggda. Den ekologiska helheten måste bevaras.

2. Bäck, den öppna marken intill, brynzonerna och berget bakom ska ses som en enhet

Björnåsbäcken är en central del av områdets naturvärden. Enligt kommunens fördjupade översiktsplan har bäckstråket mycket höga natur- och rekreationsvärden, och bäcken har enligt kommunens underlag de högsta naturvärdena i Grebbestad. Bäck, kantzoner och bergssluttningar ska därför ses som ett sammanhängande natur- och landskapssystem.

Det är särskilt problematiskt att planförslaget samtidigt innebär att bäckmiljön behöver påverkas genom tekniska åtgärder. Den geotekniska utredningen visar att det förekommer erosion längs delar av bäcken och att erosionsskydd behövs för att bibehålla tillfredsställande släntstabilitet och säkerställa bäckens geometri över tid. Kommunens planbeskrivning anger dessutom uttryckligen att erosionsskydd är en förutsättning för att planförslaget ska kunna genomföras.

Det innebär att exploateringen inte enbart sker bredvid en naturlig bäck. Genomförandet förutsätter att bäckmiljön delvis tekniskt stabiliseras. När erosionsskydd, släntjusteringar och andra åtgärder blir en förutsättning för exploateringen finns en uppenbar risk att den naturliga strandzonen, vegetationen och bäckens ekologiska funktion förändras.

Även planbeskrivningens reglering visar att bäcken och ängen söder om bäcken planläggs som natur bland annat av geotekniska skäl, för att säkerställa stabilitet.

Bäcken kan inte heller skiljas från den öppna marken och brynzonerna runt omkring. Dessa miljöer fungerar tillsammans som livsmiljöer och spridningsvägar. Om bryn, vegetation och öppna ytor successivt försvinner eller omvandlas förloras en del av bäckens ekologiska sammanhang.

Det är också viktigt att uppmärksamma öringen. Kommunens planeringsmaterial anger att Björnåsbäcken hyser öring, men underlaget visar inte någon tillräckligt tydlig samlad bedömning av hur öringens livsmiljö påverkas av exploateringen, inklusive erosionsskydd, stabiliseringsåtgärder, förändrad avrinning och grumling.

Om planen genomförs, mot vår rekommendation, anser Naturskyddsföreningen anser att ett generöst, sammanhängande och exploateringsfritt område kring bäcken måste säkerställas. En skyddszon om minst 15 meter på vardera sidan av bäcken ska lämnas fri från ställplatser, vägar, dagvattenanläggningar och annan exploatering. Brynzonerna mot berget bör samtidigt säkerställas som allmän plats med kommunalt huvudmannaskap.

3. Björnåsberget är en naturens fristad

Björnåsberget skiljer sig från stora delar av den bebyggda miljön i Grebbestad genom att det fortfarande är obebyggt och i huvudsak naturpräglad. Det är just denna orördhet som är en del av områdets värde.

Naturskyddsföreningen har tidigare framhållit att Björnåsberget är en högt liggande bergsplatå med orörd naturmark och störningskänsliga arter, bland annat nattskärar. Området bör därför betraktas

som ett naturområde snarare än som ett område där ytterligare rekreationsanläggningar ska etableras.

Att berget idag inte är intensivt nyttjat av människor är inte ett argument för att det saknar värde. Tvärtom kan frånvaron av mänsklig aktivitet vara en viktig kvalitet för både djurliv och människor. Ett naturområde behöver inte vara fullt av människor för att ha ett stort rekreationsvärde.

Planförslaget innebär en fundamental förändring av denna situation. På den västra sidan av Björnäsberget föreslås 28 uthyrningsstugor. För att göra dessa tillgängliga krävs en ny väg, VA och annan teknisk försörjning. Planbeskrivningen anger att vägen ska utformas så att även räddningsfordon kan nå stugorna.

Det är därför missvisande att beskriva detta som en begränsad exploatering som endast påverkar själva stugornas byggytor. En turistisk anläggning innebär människor, transporter, belysning, ljud, husdjur och återkommande aktivitet under en stor del av året. Det är just den mänskliga störningen som idag är begränsad på berget och som planförslaget skulle öka kraftigt.

Naturskyddsföreningen anser att det höga och idag obebyggda läget är ett starkt argument mot exploateringen. Om turistboenden behöver tillskapas finns betydligt bättre lämpade platser där marken redan är ianspråktagen och där ytterligare exploatering inte innebär samma intrång i en fungerande naturmiljö.

4. Byggnad på berg påverkar långt bort

Den kanske tydligaste illustrationen av att påverkan från stugorna sträcker sig långt utanför själva byggnadsytorna är frågan om ljus.

Nattskärra är en skyddad och störningskänslig art som har uppmärksamats i området. Kommunens planförslag innehåller därför särskilda bestämmelser om belysning och fönster på stugorna. Belysning får inte riktas uppåt, mot norr eller mot öster, och fönster får inte anordnas mot nord, nordost eller ost. Kommunen anger uttryckligen att syftet är att minska störningar på nattskärren och ljusspridning mot de områden där flygstråk och övernattningsplatser har observerats.

Detta är samtidigt ett tydligt erkännande av att exploateringen på berget inte bara påverkar den mark som bebyggs. Om belysningen från några få stugor behöver regleras av hänsyn till en skyddad fågelart, måste även den samlade effekten av 28 stugor, vägen, räcken, fönster, teknisk utrustning och den ökade mänskliga aktiviteten beaktas.

Ljuset kommer dessutom att uppfattas från omgivande natur- och landskapsområden. På ett högt och exponerat berg kan även relativt små ljuskällor få en betydligt större landskapspåverkan än motsvarande bebyggelse i ett lågt eller redan bebyggt område.

Det är därför inte tillräckligt att endast begränsa riktningen på lampor och antalet fönster. Den grundläggande frågan måste vara om ett tidigare obebyggt berg verkligen bör tas i anspråk för en turistisk verksamhet som medför permanent artificiellt ljus och mänsklig aktivitet.

Därtill kommer risken för ljusreflexer från fönster, räcken och andra ytor. Planbeskrivningen innehåller bestämmelser om mörka och dämpade fasader, icke bländande tak och räcken samt begränsning av fönsterytor just för att minska visuell påverkan.

Naturskyddsföreningen menar att dessa regleringar snarare visar hur känslig platsen är än att de visar att exploateringen är lämplig. När så omfattande hänsyn krävs för att över huvud taget försöka begränsa påverkan bör frågan ställas om platsen från början är rätt lokaliserad.

5. Väg genom ädellövskog

Den planerade vägen upp till stugorna innebär ytterligare ett betydande ingrepp i naturmiljön. Planbeskrivningen anger att vägen ska börja vid besöksparkeringen och leda upp på berget genom ädellövskog vid bergets fot.

Det aktuella skogsområdet ligger i anslutning till den gröna korridor som tidigare har pekats ut som särskilt värdefull. Skogen består huvudsakligen av ädellövskog, bland annat ekskog med inslag av björk, hassel, oxel, rönn och asp, och terrängen är bitvis blockig. Här finns också en äldre hålväg och flera gamla stenrösen.

Naturskyddsföreningen har tidigare framhållit att denna gröna korridor måste skyddas från exploatering och att vägen bör flyttas till en sträckning där den inte stör den värdefulla naturmiljön. Om någon sådan sträckning inte är möjlig är det platsens lämplighet för exploatering som måste ifrågasättas – inte den skyddsvärda naturmiljöns existens.

Det räcker inte att vägen beskrivs som en enkel grusväg eller att den ska utformas med hänsyn till terrängen. Även en grusväg innebär röjning, markarbeten, förändrad hydrologi, återkommande underhåll och ökad mänsklig aktivitet. Dessutom måste vägen kunna användas av räddningsfordon, vilket innebär krav som kan göra den mer omfattande än vad benämningen ”enkel grusväg” antyder.

Det är särskilt viktigt att se vägen som en del av den samlade exploateringen. Vägen är inte ett fristående infrastrukturobjekt, utan en förutsättning för att stugbebyggelsen på berget ska kunna genomföras.

6. Grebbestadsbornas naturområde

Området har inte bara ett värde för djurliv och naturmiljö. Det är också ett viktigt närnatur- och rekreationsområde för Grebbestadsborna.

Det finns befintliga stigar och människor rör sig i området för promenader, lek, spontanidrott och friluftsliv. Kommunens fördjupade översiktsplan pekar ut området som värdefullt för rekreation och friluftsliv. Området ligger dessutom inom riksintresset för det rörliga friluftslivet.

Planbeskrivningen framhåller att allmänhetens tillträde till berget ska säkerställas genom planbestämmelser. Samtidigt är det uppenbart att upplevelsen av att röra sig i ett naturområde förändras när området omges av en camping- och stuganläggning.

Det är inte självklart att allmänhetens tillgång till naturen är oförändrad bara för att en stig eller väg formellt är allmän plats. En camping med hundratals gäster, husbilar, stugor, transporter och aktiviteter innebär en helt annan miljö än den naturmiljö som finns där idag.

Det finns också en risk att omkringliggande naturmark kommer att användas som rekreationsområde av campingens gäster. Det skulle kunna leda till ökat slitage, nedskräpning och annan påverkan på mark som inte ingår i själva exploateringen. Det är inte rimligt att omkringliggande mark i praktiken ska fungera som rekreationsområde för en vinstdrivande turistverksamhet. Om kommunen vill möjliggöra en så omfattande anläggning måste anläggningen själv kunna tillgodose sina gästers behov av rekreation utan att närliggande naturmark tas i anspråk.

Naturskyddsföreningen anser också att kommunens intresse av att utveckla besöksnäringen måste vägas mot intresset av att behålla Grebbestads natur- och rekreationsvärden. Ett attraktivt turistmål är inte bara ett mål med många övernattningsplatser. Det är också en plats där natur, landskap och en genuin miljö finns kvar.

7. Exploatering bör göras småskaligt och i traditionell stil

Naturskyddsföreningen är inte emot all utveckling av besöksnäringen. Däremot måste lokalisering och omfattning anpassas till platsens natur- och landskapsvärden.

Den föreslagna exploateringen är inte småskalig. Upp till 260 ställplatser och 42 uthyrningsstugor innebär en omfattande turistisk verksamhet. På Björnåsberget innebär de 28 stugorna dessutom att ett tidigare obebyggt bergsområde tas i anspråk.

Kommunen har försökt begränsa påverkan genom bestämmelser om byggnadshöjd, färgsättning, takvinkel, fönster, belysning och material. Stugorna ska enligt planbeskrivningen placeras längre in i landskapet och de högsta bergsplatåerna ska lämnas fria.

Naturskyddsföreningen anser dock att dessa åtgärder inte löser grundproblemet: platsen är olämplig för denna typ av exploatering.

Om kommunen trots allt väljer att gå vidare bör exploateringen åtminstone begränsas kraftigt. De högst belägna stugorna bör tas bort. Byggnader bör endast placeras på naturliga platåer där berget kan bilda bakgrund och de bör placeras långt in mot bergväggen. Byggnader bör inte placeras på toppar, starkt sluttande mark eller långt fram på platåerna.

Byggnadernas höjd bör hållas så låg som möjligt och regleras på ett sätt som tar hänsyn till och reglerar varje enskild byggnads placering i den sluttande terrängen. Färgsättning och material bör vara lågmälda och traditionella, med matta ytor som inte ger upphov till reflexer. Belysningen bör

vara mycket begränsad, nedåtriktad och utformad för att minimera påverkan på både landskapsbild och djurliv. Allt begränsande krav måste fastställas i planen och vara en förutsättning för bygglov.

Men även med sådana begränsningar kvarstår den grundläggande konflikten mellan exploateringen och platsens karaktär.

Naturskyddsföreningen anser därför att den mest hållbara lösningen är att lokalisera ytterligare turistverksamhet till redan ianspråktagen mark. Det finns exempelvis möjligheter att utveckla områden kring Sportshopen i stället för att ta orörd naturmark i anspråk. Den befintliga grusplanen vid Sportshopen har redan använts för ställplatser, har lägre naturvärden och ligger närmare befintlig turistverksamhet och infrastruktur.

Sammanfattning

Naturskyddsföreningen Tanum anser att detaljplanen inte bör genomföras på Björnäsberget och längs Björnåsbäcken.

Området är en sammanhängande naturmiljö där bäck, öppna marker, brynzoner, hållmarker, ädellövskog och berg tillsammans skapar ekologiska och rekreativa värden. Planförslaget riskerar att fragmentera detta sammanhang genom ställplatser, stugor, vägar, teknisk infrastruktur, belysning och kraftigt ökad mänsklig aktivitet.

Särskilt allvarligt är att exploateringen på berget innebär att ett idag obebyggt och naturpräglat område tas i anspråk och att genomförandet samtidigt förutsätter en ny väg genom ädellövskog. Bäckmiljön är geotekniskt känslig och kräver erosions- och stabiliseringsåtgärder för att planförslaget ska kunna genomföras. Därmed uppstår en direkt konflikt mellan exploaterings behov och bevarandet av bäckens naturliga miljö.

Planområdet har dessutom dokumenterade naturvärden och förekomst eller goda förutsättningar för arter som hasselsnok, nattskär och öring. Uppgifter om småvatten och salamandrar i närområdet visar dessutom att områdets ekologiska funktion bör betraktas bredare än de arter som redan dokumenterats.

Naturskyddsföreningen anser att Grebbestads utveckling som besöksort måste ske på ett sätt som bevarar de natur- och landskapsvärden som är en viktig del av ortens attraktivitet. Det är inte långsiktigt hållbart att öka antalet besöksplatser genom att exploatera de naturmiljöer som gör platsen attraktiv från början.

Vi anser därför att detaljplanen bör avbrytas och att eventuell ytterligare turistisk exploatering i första hand bör lokaliseras till redan ianspråktagen mark med lägre natur- och landskapsvärden. Om kommunen ändå väljer att gå vidare med denna plan måste exploateringen minskas betydligt och de mest känsliga naturmiljöerna, bäckens kantzoner, brynzonerna och de högst belägna delarna av Björnäsberget skyddas från exploatering.

Vår huvudsakliga invändning är dock att den föreslagna lokaliseringen i sig är olämplig. De natur-, landskaps- och rekreationsvärden som finns på platsen är sådana att området inte bör tas i anspråk

för en storskalig camping- och stuganläggning. De brister och risker som redovisats i planunderlaget förstärker denna bedömning.